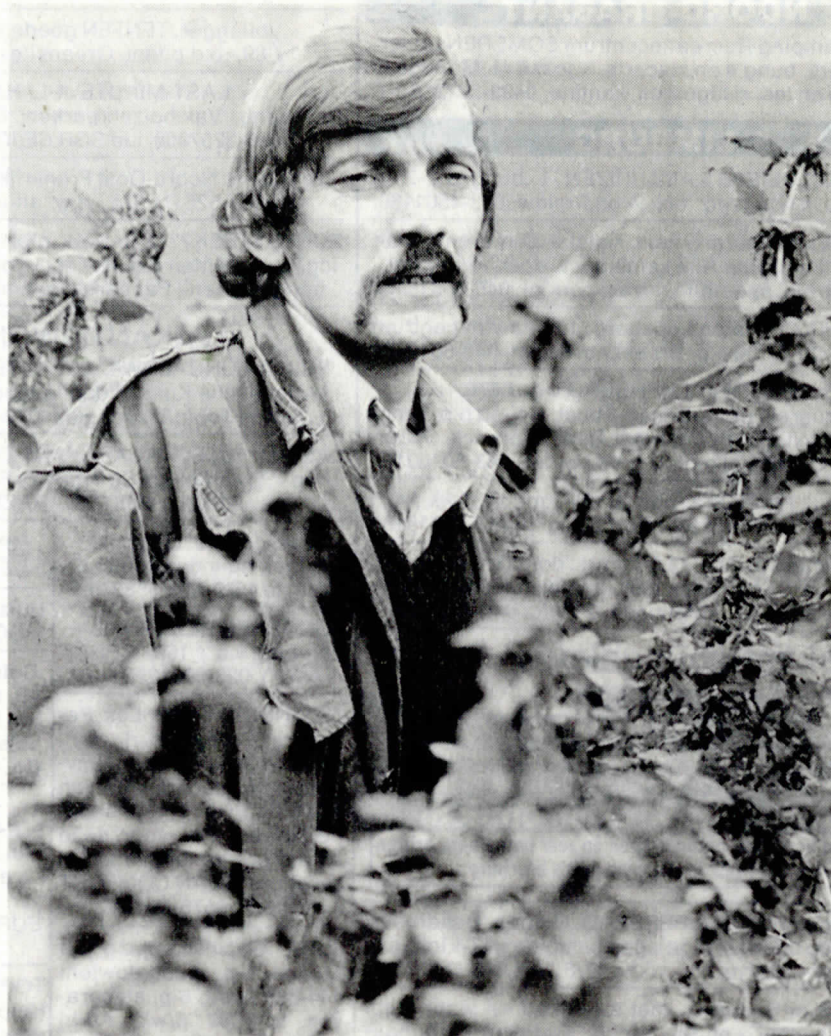

Siemon Reker, (super)deskundige op het gebied van de streektaal, is met de programmatechnicus Ejo Dreise (Radio Noord) begonnen aan een stevige klus: het nieuwe Ede Staal-project, een document in geluid. Velen hebben iets met hem, iets dat onbenoembaar is. De zanger overleed tien jaar geleden, op 22 juli. Maar hij is absoluut niet vergeten. We hebben hem in onze herinnering als 'de Groninger Georges Moustaki', een eretitel. Voor anderen is hij van het formaat van een andere grote Franse chansonnier, Georges Brassens.

De tien jaar geleden overleden Groninger zanger Ede Staal.

Siemon Reker

Collectie van drie cd's tien jaar na zijn dood

Monument voor Ede Staal

Siemon Reker: "Het moet zijn muziek zijn, zijn stem, de onderwerpen waar hij over zingt, of zijn taal. Misschien is het een combinatie van deze factoren, want het emotionele effect van zijn dood is uiteraard uitgewerkt." Vrijwel dagelijks worden liedjes van Ede Staal gevraagd en gedraaid, met name bij Radio Noord, bij Radio Drenthe en een enkele keer op nationale radiozenders. Hij staat op afstand nummer één in de top 10 van regionale artiesten, niet alleen in Groningen, maar ook in Drenthe. Straks, waarschijnlijk rond de vierde oktober, komt een collectie van drie cd's van hem uit. Nog steeds is er werk in voorraad dat niet op een schijf is vastgelegd. In de tijd dat Ede Staal ziek was, hield hij zich 's nachts, thuis in de kamer waar hij muziek maakte ach-

ter de piano of een harmonium, met de accordeon, de doedelzak, de mondharmonica of het keyboard, dikwijls bezig met het dichten en het inzingen van nieuw materiaal. Er zijn verrassende dingen voor de dag gekomen uit zijn huiskamer. Liedjes die afwijken van wat Ede Staal vroeger produceerde. Zo wijdde hij zich zelfs aan de werkjes van twee Nederlandse zangers uit een totaal andere hoek van het amusement: Manke Nelis en Nico Haak, beiden inmiddels ook gestorven. Soms imiteerde hij Johnny Hoes en Cornelis Vreeswijk, dan weer deed hij iets met Amerikaans repertoire. "Taal en muziek waren twee belangrijke drijfveren in zijn leven," aldus Reker. Hij leerde het Gronings uit diverse bronnen en ging daar vrij mee om. Dialectologisch

klopte niet alles. Daar maakte hij zich niet druk om. Via het Nederlands, het Gronings, het Engels, het Duits, het Oostfries, het Frans of het Deens toonde Staal zich een bezeten en gedreven talentfenomeen. De stukken van Ede Staal die tot nu toe nog niet op cd waren verschenen, zijn diverse keren bij Radio Noord gedraaid. Min of meer op proef eigenlijk, om af te wachten of er reacties zouden komen. Die zijn inderdaad in overstelpende hoeveelheden geregistreerd. Mede naar aanleiding daarvan is besloten een nieuwe serie cd's te produceren. Op aanwijzing van Reker worden ze door Dreise als Radio Noord-klus gemonteerd. Voor Siemon Reker is het een job die hij namens de Rijks Universiteit Groningen uitvoert. De provincie subsidieert het project. Het initiatief

komt van een driemanschap: notaris Jim Lambeck, de fotograaf Klaas Staal – een vriend van Ede, geen familie – en Reker. Siemon Reker, tevens bekend van *Station Noord*, zijn ochtendwandelingen op de radio, wijst op het bredere verband. "De interesse voor Ede Staal heeft ook te maken met de leespakketten voor de stichting Grunneger Toal en met de spellingcursus bij Radio Noord. Alles wat er op banden is overgebleven en thuis werd bewaard bij Fieke, hebben we over laten zetten op cd-removable. Dat werkt gemakkelijker. Je moet overigens bedenken dat het niet alleen om gezongen nummers gaat. We hebben ook interviews en Engelstalige stukken uit een vroege periode ter beschikking. Het gaat om werk van jaren en jaren." "Hoe werkt de selectie? Reker: "Er

is een enorme hoeveelheid materiaal van Ede, teksten en muziek. Een indrukwekkende stapel geluidsdragers met naar schatting 2000 minuten vol met muziek. Maar ook zijn er gedichten van Wilhelmina Siefkes die hij op muziek heeft gezet. Vermoedelijk komen er uiteindelijk drie cd's. Eén louter Engels, één in andere talen: Gronings, Nederlands, Duits, Oostfries, Deens en zelfs in het Frans... en dan een derde cd, een soort documentaire, met nummers en blokjes van een ander type op bekende muziek. Daarbij zijn ook poginkjes." Siemon Reker herinnert zich 4 oktober 1986 als een dag vol sentiment, toen de cd *As vaaier woorden* ("als vier woorden") verscheen en Ede Staal postuum werd onderscheiden met de K. ter Laan Prijs. Zijn eerste cd was *Mien toentje*.

Daarnaast was er de bundeling van zijn verhalende bijdragen aan het programma *Sloaperstil*. Deze verschenen enkele jaren geleden in een cd-box, compleet met tekstboekje. "Het doel van dit nieuwe project is een indruk te geven van wat hij al lemaal heeft gedaan en geproduceerd. We brengen ook variatie aan en proberen het op een mooie manier te mixen. Je kunt je voorstellen dat we al tientallen uren met ons drieën geboeid hebben zitten luisteren en vergaderen. En we zijn er nog niet uit... Die derde cd wordt de lastigste, en ook de spannendste. Nogmaals, het gaat niet alleen om liedjes, maar ook om monologen van Ede en bij voorbeeld om de trompetgeluidjes die hij op eigen melodieën intoeterde. Fieke heeft ons alle ruimte gegeven. Wij stellen haar voor hoe we denken dat het moet worden en zij beslist ten slotte. Ik hoop dat het een passend eerbetoon is, een monument voor Ede Staal. Er zit geluid op dat de vrende cd-luisteraar nooit aantreft op zijn spiegelplaatjes. Maar aan de andere kant is het ook een directere waarneming van Ede Staal. De luisteraar ziet hem als het ware aan het werk, bezig iets te maken dat door zijn vroege dood niet af kwam." Eind augustus moet alles zijn afgemixt, zoals dat heet. Natuurlijk doet zich daarbij een technisch probleem voor. Het originele materiaal voldoet niet in elk opzicht aan studio-kwaliteit. Bovendien is niet alles echt af.

Voor Siemon Reker is het een hobby naast zijn werk. "So what? Ik houd zelf nooit uren bij... De belangstelling voor Staal is voor ons de stimulans. We zullen terughoudend opereren in pogingen de kwaliteit op te krikken. Liever iets minder goed dan knippen. We kiezen voor het authentieke en voegen geen solisten of muzikanten toe. Ook in 1996 is het een verrijking voor degenen die zo graag naar hem luisterden." Notaris Lambeck en Klaas Staal hebben al minstens vijftig avonden gestoken in het luisteren. Met genoegen. Zij voelden zich altijd al zeer betrokken bij het werk van Ede Staal. Dat gevoel heeft Ejo Dreise ook. "Ik ben door Siemon gevraagd en houd me puur bezig met de montage. Uiteindelijk is het mijn taak er voor te zorgen dat de cd persklaar gereed ligt."